МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 5

Матеріали
Звітної науково-практичної конференції науковців МАУП
“Соціальна практика та теоретико-методологічні
засади модернізації України
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”
м. Київ, МАУП, 30 листопада 2017 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 12 від 25.10.17)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор).

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 5: Матеріали звітн. наук.-практ. конф. "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)", 30 листопада 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 352 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичних форумів МАУП, що відбувались у контексті загальноакадемічної Науково-практичної конференції "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)" з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2017

Алієва-Барановська В. М., Катречко К. С.
Шляхи удосконалення імпортної діяльності суб'єктів господарювання України ... 237

Амбросенко О. П.
Оцінка впливу землекористування на екологічну стабільність агроландшафтів України ... 240

Берестецька Л. М.
Використання нових інформаційних технологій в бізнес-освіті ... 243

Бігдаш В. Д.
Джерела та чинники управління ризиками медичної реформи ... 246

Братусь Г. А., Бабій К. І.
Методологія оцінки ефективності управління бізнесом на ДП ТА "КИЙ АВІА" ... 248

Братусь Г. А.
Застосування міжнародного досвіду у діяльності ринку цінних паперів України ... 251

Головач Н. В.
Реалізація інноваційних підходів до підготовки кадрів в Україні ... 254

Згалат-Лозинська Л. О.
Підходи до удосконалення оплати праці працівників будівельних підприємств ... 257

Дмитренко Т. Л.
Теоретико-методологічні засади управління ризиком в сфері фінансового моніторингу 260

Дорошенко Л. С.
Лізинг як сучасний вид послуг при підборі персоналу ... 263

Дорошенко Л. С., Лапицька Н. І.
Роль аудиту в удосконаленні управління персоналом ... 266

Калина А. В.
Пропозиції щодо регулювання за планового рівня людського розвитку ... 269

Карбовська Л. А., Прокопенко Н. І.
Необхідність та можливість активізації інноваційної діяльності вітчизняних поліграфічних підприємств ... 271

Кобржицький В. В.
Особливості інвестиційної діяльності в туристичному та готельному бізнесі ... 275

Козлова А. І.
Іноземні інвестиції в промисловість України ... 278

Колпаков В. М.
Проблеми методологічного забезпечення модернізації України ... 281

Корінчевська І. А.
Сучасні інноваційні тенденції управління приватним закладом охорони здоров'я в Україні ... 285

Кузнецова А. І.
Підвищення кваліфікації облікових працівників як фактор їх фізичної та психічної адаптації до викликів сучасної глобалізованої економіки та кризових впливів ... 288

Новальська Н. І.
Підготовка фахівців-управлінців для галузі охорони здоров'я в Україні ... 291

Ольшанська О. П., Мороз-Ольшанська Н. В.
Культура як соціально-практичний засіб в процесі модернізації України ... 294

Т. Л. ДМИТРЕНКО
ст. викладач, ННІМЕФ МАУП
аспірант Академії фінансового управління МФ України, м. Київ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ В СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Виявлення, оцінка і розуміння ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму є найважливішим елементом впровадження і розвитку режиму протидії відмиванню коштів/фінансуванню тероризму (далі — ПВК/ФТ) на національному рівні, який містить в собі законодавство, нормативні акти, правозастосовні та інші заходи, спрямовані на зниження ризиків відмивання доходів.

Вона допомагає державним органам ефективно виділяти і розподіляти ресурси, визначати пріоритетність їх використання. Результати оцінки ризиків на національному рівні, незалежно від масштабів такої оцінки, можуть надати фінансовим установам і певним нефінансовим підприємствам і професіями корисну інформацію для проведення власних оцінок ризиків. Після належного визначення та розуміння ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму державні органи країни можуть застосувати ПВК/ФТ, співмірну таким ризикам — тобто з використанням ризик-орієнтованого підходу (підходу, заснованого на оцінці ризику) — що є центральним елементом стандартів FATF. Ця мета чітко визначена в Першій рекомендації FATF і Пояснювальній записці до неї, а також в інших її рекомендаціях (наприклад, в Рекомендаціях 10, 26 і 28) [1].

Для розгляду питань оцінки ризиків відмивання грошей ПВК/ФТ, корисно мати загальне розуміння певних ключових понять і термінів, які використовуються в управлінні організаціями. Багато з таких понять і термінів взяті зі сфери "управління ризиками": процес, часто використовуваний як в державному, так і в приватному секторі для сприяння в прийнятті рішень. У загальних рисах управління ризиками полягає в прийнятті відповідних заходів для зниження або зменшення оціненого ступеня ризику до нижчого або прийнятного рівня.

Необхідною умовою для створення та ефективного функціонування системи оцінки та управління ризиками відмивання коштів є здійснення відповідних заходів одночасно на трьох рівнях: державному, наглядових та правоохоронних органів і на рівні фінансових компанії і визначених нефінансових установ та професій (далі — ВНУП) [2].

На рівні держави оцінка ризиків повинна відображати:

- природу і масштаб відмивання злочинних доходів;
- слабкі місця в системі протидії відмиванню коштів, елементах управління нею та інші особливості, які роблять країну привабливою для осіб, що займаються відмиванням;
- заходи, необхідні для усунення вразливих компонентів системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Для побудови ефективної системи оцінки та управління ризиками необхідно кожному учаснику Національної системи ПВК/ФТ визначити тригери (показники) ризикових операцій і об'єднати їх в "чорновий" список можливих ризиків по їх

кількісних та якісних характеристикам. Тільки маючи великий список ризиків і загроз можна, аналізуючи тенденції, створити ефективну систему оцінки і захистити діяльність кожного суб'єкта господарської діяльності і життєдіяльність всієї країни в цілому [3].

Основою для проведення національної оцінки ризиків повинна стати загальнодержавна система статистичних спостережень. Зазначена система повинна відповідати вимогам 33 Рекомендації FATF, яка передбачає, що країни повинні вести комплексну статистику з питань, що стосуються ефективності системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму [1]. Ця статистика повинна включати в себе статистику по переданих повідомлень про підозрілі операції; про заморожування, арешту та конфіскації власності; з розслідування, переслідування і вироків щодо відмивання грошей і фінансування тероризму; і про взаємну правову допомогу або інші міжнародні запити про співробітництво.

Крім того, важливо володіти статистикою обігу фінансових інструментів, цінних паперів і в цілому всіх транзакцій на ринку капіталу [4, *220*].

З метою оцінки ризиків, притаманних клієнтам або товарів (робіт, послуг) і прийняття відповідних заходів реагування суб'єкти первинного фінансового моніторингу, повинні здійснити комплекс заходів щодо ідентифікації клієнтів за типом клієнта, географічним розташуванням країни реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів та послуг.

Тому важливо визначити інструментарій, який використовується в процесі відмивання грошей, особливо в момент розриву ланцюга фінансових операцій на стадії розшарування. Завдання на цій стадії полягає в тому, щоб шляхом складної послідовності фінансових операцій (накладення шарів) відокремити незаконні доходи від їх джерела і заховати так званий аудиторський слід (відстеження угод при проведенні перевірки). Ця стадія може включати такі операції, як зняття і внесення на банківські рахунки грошових коштів, конвертації депонованих готівкових коштів в грошово-кредитні інструменти (векселі, ощадні сертифікати, дорожні чеки, облігації, акції та ін.), перепродаж грошово-кредитних інструментів, інвестиції в нерухомість і легальний бізнес, особливо в індустрії туризму і дозвілля. Компанії, зареєстровані в офшорних зонах — типовий інструмент, який використовується на стадії "розшарування" [4, *214*].

Досліджуючи питання звернення документарних цінних паперів на пред'явника, необхідно відзначити, що всі фінансові інструменти (стандарт МСФЗ (IFRS) 9 (БО 13)) в документарній формі, перебувають під пильною увагою міжнародних організацій, що займаються питаннями протидії відмиванню нелегальних активів, фінансування тероризму та фінансування поширення зброї масового ураження. Так, в останні 40 рекомендаціях FATF виділені в окрему рекомендацію "заходи по виявленню фізичного транскордонного переміщення готівки і оборотних інструментів на пред'явника, в тому числі через систему декларування та/або систему інформування" (Рекомендація 32. Кур'єри готівки). Крім того, за останніми рекомендаціями FATF необхідно посилити зусилля на виявлення, аналіз і швидке реагування на підозрілі операції (рекомендація 20). Зазначені операції здійснюються саме в "розрив ланцюга" між відтворюваними джерелами походження коштів і їх подальшим вливанням в легальну економіку грошових коштів вже в відмитих стані [1].

Відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" обов'язки з аналізу методів і фінансових схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму покладаються на спе-

ціально уповноважений орган. Вперше в Україні в 2005 році уповноваженим законодавством органом — Держфінмоніторингом України були підготовлені Типології легалізації злочинних коштів [5]. Типологічні дослідження надають змогу глибше зрозуміти причини використання певних фінансових інструментів в ланцюгу фінансових операцій, пов'язаних з відмиванням злочинних доходів.

Аналіз використання фінансових інструментів в злочинних схемах, експертна оцінка цінних паперів — це способи реагування на біржові махінації, особливо маніпулювання і шахрайство на ринку цінних паперів. Що ж стосується використання інсайдерської інформації, велике значення має правовий захист певних легальних "таємниць" підприємницької діяльності, з одного боку, і доступність відкритої інформації. Процес переходу в е-дати дає надії на створення прозорості діяльності, але самим процесом реформування часто користуються представники злочинного світу. І питання актуальне для всіх виникаючих загроз в підприємницької діяльності — це комплаєнс [2].

Отже, робота по створенню ефективної системи оцінки та управління ризиками відмивання грошей — це спільна робота всіх учасників національної антилегалізаційної системи. Так, об'єднуючи зусилля на різних секторах фінансового ринку і економіки держави в цілому, шляхом обміну інформацією, гармонійному поєднанню нормативних правових актів по ПВК/ФТ без дублюючих функцій і націлених на отримання швидких і ефективних процедур побудова Національної системи оцінки та управління ризиками стане дієвою і буде відповідати міжнародним стандартам.

При цьому основна роль держави в цьому процесі — це створення інституційно-правових умов для проведення національної оцінки ризиків та спрощення механізмів обміну інформацією між різними інститутами. Оцінка не повинна бути статичною, а навпаки — з часом змінюватися в залежності від нових обставин і загроз.

Джерела

1. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation — the FATF Recommendations [Електронний ресурс]. — http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html
2. For assessing technical compliance with the FATF recommendations and the effectiveness of AML /CFT systems — the Methodology [Електронний ресурс]. — http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatfissuesnewmechanismtostrengthenmoneylaunderingandterroristfinancingcompliance.html
3. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161013/zvit.pdf
4. Дмитренко Т. Л. Фінансовий моніторинг готівкового обігу як складова протидії легалізації доходів злочинного походження та фінансування тероризму / Т. Л. Дмитренко // Наук. фахове видання Академії муніципального управління "Науковий вісник", Серія "Економіка". — 2012. — Вип. 12. — С. 212–222.
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс]: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1702-18